XV. — NIEUWE NAAMLIJST VAN DE IN NEDERLAND VOORKOMENDE SOORTEN VAN HET GESLACHT *ANDRENA* F.
(Hymenoptera, Apidae).

DOOR J. VAN DER VECHT, DEN HAAG.

In 1878—'81 verscheen een „Naamlijst der tot heden in Nederland waargenomen Bijensoorten" van C. Ritsema Cz. (Tijdschrift voor Entomologie, deel 22, p. 21—55 (1878—'79), met supplementen in deel 23, p. XXIV—XXX (1879—'80) en in deel 24, p. CXXIII—CXXIX (1880—'81). Sinds dien tijd zijn de bijen in ons land vrijwel verwaarloosd, en de Naamlijst van Ritsema is thans onvolledig en verouderd. Daar ik sinds eenigen tijd bezig ben met de bewerking van onze *Andrena*'s, en daarvoor ook, dank zij de welwillendheid van Prof. Dr. E. D. van Oort, Directeur van 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie te Leiden, de collectie van dit Museum kon inzien, was het mij mogelijk de Naamlijst van Ritsema voor dit geslacht aan te vullen en te herzien. Het materiaal, waarop deze gebaseerd is, bevindt zich namelijk grootendeels in de verzameling van bovengenoemd Museum. De volgende lijst is slechts een voorloopige opsomming der Nederlandsche soorten, binnenkort hoop ik deze in een uitvoeriger overzicht te kunnen behandelen. In deze lijst heb ik alle soorten opgenomen, die mij tot nu toe uit ons land bekend geworden zijn, dus ook die, waarvan de exemplaren zich in andere collecties dan die van het Museum in Leiden bevinden.

De tusschen haakjes geplaatste namen zijn die, welke indertijd door Ritsema gebruikt zijn; wanneer bij een soort niets vermeld is, is zij onder denzelfden naam in de Naamlijst van Ritsema te vinden.

Genus: *Andrena* F.

albicans Müll. (*haemorrhoa* F.).
carbonaria L. (*pilipes* F.).
bimaculata K.
morawitzi Thoms.
tibialis K.
flessae Panz.
thoracica F.
nitida Geoffr. (*nitida* K.).
cineraria L.
vaga Panz. (*ovina* Klug.).

nigro-aenea K.
gwynana K.
angustior K. (*rufula* Pérez i. l.).
ruficrus Nyl. (wordt door Ritsema nog niet genoemd, later vermeld door B. E. Bouwman [1]) en J. Koornneef [2])).
fulvida Schck.
iacobi Perk. (*trimmerana* K.).
rosae Panz. [Ritsema kende slechts de zomergeneratie; de eerste generatie die in het voorjaar vliegt, is thans ook in ons land gevonden (var. *eximia* Sm.)]
fucata Sm. (De door Ritsema als *clypearis* Nyl. vermelde exemplaren behooren niet tot *fucata* Sm. = *clypearis* Nyl., maar tot *mitis* Schmied. Van de echte *fucata* zag ik intusschen meerdere inlandsche exemplaren).
mitis Schmied. (De ♀♀ van deze soort waren door Ritsema als *clypearis* Nyl. gedetermineerd, de ♂♂ als *varians* K. Ook het exemplaar, dat door Ritsema eerst als *longipes* Sm. werd vermeld (1 ♂) in T. v. E., dl. 22, behoort tot deze soort. In het 1e supplement werd deze naam vervangen door *bucephala* Steph., en in het 2e merkt Ritsema op, dat het exemplaar niet tot deze soort, maar tot een hem nog onbekende behoort).
lapponica Zett. (Alle door Ritsema als *lapponica* Zett. vermelde exemplaren behooren tot *apicata* Sm.; van de echte *lapponica* Zett. bevindt zich een ♀ in de collectie van het Museum te Leiden (Velp, Juni, C. Rits.) dat niet gedetermineerd was. Later is de soort op enkele plaatsen in Utrecht en Gelderland gevangen door de heeren Dr. J. Th. Oudemans en B. E. Bouwman).
varians K. (Eenige door Ritsema als *varians* gedetermineerde ♂♂ behooren tot *mitis* Schmied.).
varians K., var. *mixta* Schck.
varians K. var. *conjungens* Blüthgen. (Ik zag enkele exemplaren van deze variëteit uit ons land).
fulva Schrank.
clarkella K.
apicata Sm. (Door Ritsema als *lapponica* Zett. vermeld).
praecox Scop.
sericea Christ.
argentata Sm.
ventralis Imh.

---

1) De Levende Natuur, Jaargang 17 (1912—13).
2) Natuurhistorisch Maandblad (Limburg), Jaargang 13 (1924), p. 79.

marginata F. (*cetii* Schrank.).
hattorfiana F.
cingulata F.
chrysosceles K.
tarsata Nyl. (Het door Ritsema als *analis* Panz. en *basilinea* Kriechb. (resp. T. v. E., dl. 22 en 23) vermelde ♀ behoort waarschijnlijk tot deze soort. Ik heb het exemplaar niet gezien. Wel zag ik eenige andere inlandsche exemplaren).
coitana K. (*shawella* K.).
nitidiuscula Schck. (*lucens* Imh.).
fulvago Christ. (Het door Ritsema vermelde ♂ heb ik niet gezien, de soort is echter later op meerdere plaatsen in ons land gevangen).
humilis Imh. (*fulvescens* Sm.).
labialis K.
labiata Schck. (*schrankella* Nyl., *schencki* Mor.).
curvungula Thoms. (*squamigera* Schck.).
proxima K.
niveata Friese. (Hiertoe behoort een ongedetermineerd ♀ in de collectie van het Museum, dat door Fransen bij Rotterdam gevangen werd. Ik zag behalve dit ♀ nog eenige inlandsche exemplaren).
saundersella Perk. (Eenige als *parvula* K. vermelde exemplaren behooren tot deze soort, en ook het als *nana* K. gedetermineerde ♀ in T. v. E., dl. 25, p. XXV).
nanula Nyl. (Ik ving 2 ♀♀ in Z.-Limburg).
subopaca Nyl. (Hiertoe behoort het grootste deel der door Ritsema als *parvula* K. gedetermineerde exemplaren. Deze soort is op vele plaatsen algemeen).
falsifica Perk. [Ik zag 1 ♀ dat door den heer B. E. Bouwman bij Groenekan (Utrecht) gevangen werd (6 Juni, Potentilla)].
minutula K. (1_e generatie: *parvula* K.). (Onder de door Ritsema als *parvula* gedetermineerde exemplaren bevinden zich eenige ♀♀ en ♂♂ van beide generaties, die overigens op meerdere plaatsen gevangen werden).
sparsiciliata Alfk. (In de collectie van Dr. J. Th. Oudemans bevindt zich een ♀, dat bij Venlo gevangen werd).
propinqua Schck.
dorsata K. (Twee ♀♀ uit Z.-Limburg in de coll. van het Museum, die door Ritsema als *propinqua* waren gedetermineerd).
combinata Christ. (Niet in de collectie van het Museum aanwezig, enkele exemplaren werden door de heeren Dr. J. Th. Oudemans, M. A. Lieftinck en door mij zelf in Limburg gevangen).

flavipes Panz. (*fulvicrus* K.).
gravida Imh. (*fasciata* Wesm.).
florea F.
fuscipes K.
nigriceps K.
bremensis Alfk. (spec? 72a. van de Naamlijst, 1e Suppl. T. v. E., dl. 23). (Dit ♀, door v. d. Brandt bij Venlo gevangen, werd door Alfken gedetermineerd, en is tot nu toe het eenige mij bekende inlandsche exemplaar van deze soort. Het bevindt zich in de verzameling van het Museum).
denticulata K. (*listerella* K.).
chrysopyga Schck.

De soorten van de laatste groep (*A. wilkella*-groep) zijn mij nog niet geheel duidelijk, de soorten *wilkella* K. (*xanthura* K.) en *ovatula* K. (*convexiuscula* K., *afzeliella* K.) komen in elk geval beide in ons land voor, beide bevinden zich in de verzameling van het Museum. Ritsema determineerde eenige ♀♀ van *wilkella* K. als *convexiuscula* (n.l. die van Rotterdam en Voorschoten). Alfken determineerde bovendien nog eenige exemplaren uit mijn collectie als *similis* Sm., ik kan deze soort echter nog niet goed onderscheiden.

Ongedetermineerd waren dus in de collectie van het Museum aanwezig:

A. lapponica Zett. (det. Alfken) fn. nov. sp.
A. niveata Friese (det. Alfken) fn. nov. sp.
A. bremensis Alfk. (det. Alfken) fn. nov. sp.

Onjuist gedetermineerd waren:

A. apicata Sm., als *lapponica* Zett.
A. saundersella Perk., als *parvula* K. en *nana* K.
A. subopaca Nyl., als *parvula* K.
A. dorsata K. (= *dubitata* Schck.) (det. Alfken), als *propinqua* Schck.
A. mitis Schmied. (det. Blüthgen) als *clypearis* Nyl. ♀ en *varians* K. ♂.

Na het verschijnen van de lijst van Ritsema zijn in ons land nog gevonden:

A. ruficrus Nyl.
A. rosae Panz. var. *eximia* Sm. fn. nov. var.
A. fucata Sm. fn. nov. sp.

A. falsifica Perk. fn. nov. sp.
A. nanula Nyl. fn. nov. sp.
A. sparsiciliata Alfk. fn. nov. sp.
A. combinata Christ. fn. nov. sp.
A. similis Sm. fn. nov. sp.

Tot slot een woord van dank aan degenen, die mij bij het samenstellen van deze lijst behulpzaam zijn geweest, in het bijzonder aan de heeren J. D. Alfken te Bremen en P. Blüthgen te Naumburg a. S., die mijn determinaties van meerdere moeilijk te onderscheiden soorten controleerden.

December 1926.